

Megjelenik vasárnap.

Több szakférfiu közreműködése mellett szerkeszti Márki József tdr, kiadó-tulajdonos.

Előfizetési pénz (1/4 — 1 évre: 1 — 4 fr.) s kéziratok a szerkesztői s kiadói hivatalba (kecskeméti-utca, 5. sz.) kéretnek küldetni — Első megrendelési idő leteltével. Lapunk csupa elfogadását is megrendelésnek tekintjük.

A XIX. általános német tanító-gyűlésre bejelentett értekezések címei s (néhányeknek) tételei.

A. Főgyűlésekre.

I. „A német nemzeti iskola“ Diesterweg Adolfnak az ált. n. t-gyűlésre szánt, eddig nem közölt értekezése, kiegészítve Lange Wichard tdr, hamburgi iskola-igazgató által.

II. „A népiskola, mint jellemiskola“ Riecke tdr, neuffeni plebánostól. — **Tételek:** 1. a jellem: következetes erkölcsi akarat, mely öntudatos, szabad önelhatározás által valakinek egyéni életévé válik. A jó jellem alapvonása: lelkiismeretesség; a rosszé: önzés. — 2. Jellemtelen ember tiszteletre igényt nem tarthat; rossz jellem utálatot vagy félelmet gerjeszt.* — 3. Férfinál a jellem inkább tettekben, a rossz és aljas elleni tevéleges küzdelemben, — nőnél inkább türesemben, az erkölcstelen behatások hatalma iránti szenvedőleges ellenállásban mutatkozik. — 4. Az iskola nem képezhet tanítványjaiból kész jellemeket; de képes és tartozik a jellem-képzettség alapját megvetni; valamint fonák bánásmódja által részben annak is oka lehet, ha a jövő nemzedék (jó) jellemében s jellemes (jó-jellemű) emberekben fogyatkozást szenved. — 5. A jellem leglényegesebb elemei, a főnebbi (1. pontban kimutatott) alapon kívül: önállóság, öntudatosság, határozottság, kitartás, hűség — meggyőződésben. Honnan az iskola tartozik e tulajdonságokat tanítványjaiban éleszteni, föntartani s tökélyesbiteni. — 6. Eszközöket ehhez az oktatás és általában a nevelés nyújt. Az oktatás tanítsa s szoktassa a gyermeket, hogy mindent meggondolva tegyen, a tanulságokat s szabályokat (előadott, ismert tényekből, esetekből) maga találja föl, önmagán segíteni tudjon, szóval: hogy önállólag működni s cselekvésének, eljárásának okát, alapát folyvást szem előtt tartani képes legyen. Szoktassa azt határozott feleletek s kötelessége gyors teljesítéséhez; föladatainak végezésében kitarthatást kívánjon tőle; végre állítsa a világi s szent történetek legvonzóbb jellemeit eleje, tisztelet s

*) Természetesen: ily jelleműek elleneinél; de szintén tiszteletet hasonló jelleműek gondolkodása szerint. — Szerk.

utánzás végett — A nevelés (érzelmi és erkölcsi nevelés*) pedig ugyanezen célra a gyermek-iránti szeretet-teljes bánásmód által törekedjék, hogy annak nyíltságát s őszinteségét előmozdítsa; továbbá az által, hogy a tanítványt a mellett, a mit az egyszer megkezdett, megígért vagy igaznak ismert, — szilárdul megtartja; előbb nyilvánított meggyőződésére s föltett szándékára emlékezteti; a valódi becsület-s jogérzetet benne fölkelti s éleszti, főleg a tanító saját következetes, meggondolt cselekvésmódja, példája által.

III. „A tanító önképzése.“ Schnell Ferd. tdr, prenzlauer iskola-igazgatótól.¹⁾

IV. „Hogyan kell a német népnevelő-képezdéknek berendezve lenniök, ha a jelenkor követelményeinek megakar-nak felelni?“ Kehr E., a gothai képezde felügyelőjétől. — **Tételek:** 1. A német népnevelő-képezde — szakiskola a népszerű nevelészet számára, mely a valódi általános emberi műveltség alapjára van építve. — 2. Az általános emberi műveltség két fokkal bír, ezek: alapképezés és továbbképezés. — 3. Az alapképezésről gondoskodni a német elemi iskola tartozik.²⁾ Utóbbiból tanítói hivatalra csupán azok válnak, kik testileg egészségesek, szellemileg eléggé képesítve, jó erkölcsi nevelésűek s a népiskola által nyújtható műveltségnek teljes birtokában vannak. A netalán szegénységi akadályt állami gyámolításnak kell elhárítania. — 4. A továbbképezésnek az elemi iskolai tananyag s tanmódhoz szervesen kell csatlakoznia s az onnan hozottakat összhangzólag s egész tudományos magaslatig kifejtjenie. — Kellő tanítói előképzettség eszközzésére a porosz képezdék nem alkalmasak, s a Gothában törvényesen

*) Denique a tudás német nevelészek közt is van, mint ez eset mutatja, kik az oktatást nem tartják nevelésnek s ezt amannak mellé —, nem fölé-rendelt fogalomul tekintik. Elég hibásan. — Szerk.

¹⁾ Ecce hogyan követik itt egymást a tudorok. Nálunk 1856-ban egy képezdei tanárt azért mentettek föl hivatalától, mert egyszermind tudor és (tegyük hozzá) magyar lenni merészelt. Szóval az igazságszolgáltatás „non plus ultráját“ senki nem akarta orvosolni. — Szerk.

²⁾ Nálunk mindenekelőtt: az alapnevelés! — Szerk.

behozott reáliskolai s gymnasiumi képzés nem célszerű. Legalkalmasak erre a felső nép-, illetőleg felső polgáriskolák. — 5. Ha a felső népiskolákat (mint fölépítményt) polgári iskolákkal összekötjük, általános tovább képző-intézeteket fogunk nyerni; ha pedig azokat (mint alépitményt) a főnálló képezdéssel hozzuk összekötésbe, hat-osztályu tanító-növeldkre teszünk szert. Utóbbiak jeles eredményre vezethetnek, ha a négy alsó osztályban (14—18. éves korok közt) csak az általános emberi műveltségre, a két felső osztályban pedig a külön-hivatási képzettségre fordítatik kellő gond. Hangászati képzés (ének s zongora) népi, valamint nevelészet szempontról gyakorlandó. Idegen nyelv (legcélszerűebben a francia) műveltségek. Azonban fő dolog marad a német tudomány s német műveltség. — 6. A külön-hivatási képzés, vagyis a tulajdonképeni tanító-növeldi képzés a 18—20. életkorokat foglalja magában; s részint tudomány, részint művészi természetű. A tud. nevelési képzettséget nyújtják: ember-tan (test- és lélektan), nevelészet története s bevezetés a nevelési remekírók megértésébe; művészetit: a tanmód, oktatás s tanítási gyakorlatok. Egyébiránt tanító-képezdében minden oktatásnak, az elméletinek is, gyakorlatinak kell lennie. — 7. Minden képezdével mintaszerűleg berendezett népiskolának szükség egybekötve lennie. Más, különféle berendezésű iskoláknak sem kellene hiányozniok. Már ez okból szükséges, hogy a tanító-képezdek nagyobb városokba helyeztessenek. — 8. Más képezdek a városi —, és mások falusi tanítók számára — célszerűtlenek. — 9. Legjobb képezde, mely tanítványai-ban a továbbképzés ösztönét leghathatósban s legtartósban fölbreszti. — 10. Hogy a képezdei berendezések céljokat érjék: a) derék képezdei tanárokról kell gondoskodni; a most divó egyedáruasságok mellőzendők; — b) a népnevelő magasb műveltségéhez kell járulni jobb fizetésnek, más fölvi gyázatnak és szabad (önálló) iskolának.

V. „Mely okoknál fogva kell a tanító-növeldéket csupán nagyobb városokban fölláztatni, s miért ellenkezik az elzárt-ság ezen intézetekben a népnevelő rendeltetésével?” Brül-low tudor, berlini iskola-igazgatótól.

VI. „Az egyetlen lehetőség-ről, mely szerént népiskolának a tartozó nemzeti jelentőséget (tekintélyt) megszerezhetni.” Toselowski, berlini városi tanító-tól. — *Tételek:* 1. A nyilvános népiskolák fölláztatása, föntartása s bővítésére kellő mértékben megkivántató eszközöket a községek, illetőleg a kerületek, s ezek részéről bemutatott tehetlenség esetében pótlólag az állam tartozik nyújtani. — 2. Az általános iskola-kötelezettség

mindenütt behozandó s az iskolapénz beszédese mint kényszeradó eltörlendő. — 3. A nép- vagy községi iskoláknak bebizonyult képességű nevelészek fölügyelete alatt kell állaniok³⁾ — 4. Minthogy a népiskolák emelése csak a népnevelők magasb képzettsége mellett lehetséges: a tanító növeldéket a kor szükségleteihez képest át kell alakítani. — 5. A tanítók díja tetemesen megjavítandó, hogy azok hivatalbeli kötelességeiket örömmel teljesítsék s önmagok tökélyesbülésén fáradozni képesek legyenek.⁴⁾

VI. „O h a j a i n k s k ö v e t e l é s e i n k a t a n i t ó n ö v e l d é k á t a l a k i t á s á n á l.” P e t s c h Vilmos, városi tanító-tól Berlinben. — *Tételek:* 1. Valamint a falusi lelkészek s városi plebánosok számára nincs külön felső iskola, hanem csak egy egyetem theologusok számára általában: akkép a tanító-növeldéknek megkülönböztetése városi iskolák s falusi iskolák számára — sem kívánatos; hanem csak egy: népnevelők számára. — 2. A képezdét nem valamely félre eső városocskában kell elhelyezni, hogy abban a növendékek kolostori nevelést nyerjenek; hanem oly városban, hol egyetem van. — 3. A képezdei növendékek tartoznak az egyetemen bizonyos előadásokat (embertan, természettan, történelem, irodalom-ból stb.) hallgatni — 4. Ennélfogva az egyetemen egy tanszék fölláztatása a nevelészet számára — elutasíthatlan szükség. — 5. Előképezdek szükségesek. — 6. Az előképezde sem lehet magán-, hanem állam intézet. — 7. Valamint minden népiskolai tanításnak szabadnak (ingyenesnek) kell lennie, úgy előképezdek s tanító-növeldékben (seminariumok, képezdek) semfizetendő iskolapénz. — 8. A költségek általános iskolaadó útján szereztetnek be. — 9. Ekkép előkészített tanítók számára az állami iskolaadóból tanítóhoz méltó fizetések s ez által köztisztelet az anyagi világ szeméi előtt — önként előállnak. A tanítók akkor nem proletárjai többé sem szellemnek, sem erszénynek.

VIII. „A német képzésügy hiányai, emelése s vezetése a tudomány szempontjából, — javaslat: „Németország minden főiskolájában az összes német képzésügy számára — tanszék.” Köhler Antal, bécsi iskola igazgatótól.

IX. „Az összehasonlító nevelészet, mint a nevelészet tanulmány s nevelészet gyakorlat szükséges kiegészítése.” Budich Kandidtól, Drezdában.

(Vége köv.) M. J.

³⁾ Hogy még ezt is szükség követelnei, vagy csak figyelmeztetni is rá! — Szerk.

⁴⁾ Nem lehet azt vetni ellen, hogy jól fizetett tanítók közt is találhatnánk rossz tanítókat; mert jó fizetés mellett követelhetni jó tanítást: míg rossz fizetésért — nem. Jó tanítást jó fizetésért követelni a jó fölügyelet dolga. — Szerk.

Viszhang a „Délmagyarországi tanítóegylet“ szózatára.

II

A „szózat“ második része, vagyis d) — i) pontjai a tanítók nyugdíjaztatására vonatkoznak. Elég fontos tárgy s megérdemli, hogy különösen vele tüzetesebben foglalkozzunk.

Már minden józanul gondolkodó ember belátja, hogy a tanító, ki fiatal erejét, tehetségét; szóval mindenét föláldozza, hogy helyét az egész nemzet javára, megelégedésére betöltse, — többet érdemel a törvény által kimondott segélynél (145. és 146. §§.). — Tudjuk ugyan, hogy az ország pénze igen sokfelé elkel; tudjuk, hogy a népnevelés mellett más fontos dolgok sem maradhatnak el: de tudjuk, hogy épen hazánkban, akármily nehezen megy is, leginkább szükséges, hogy a népnevelés minden tekintetben előmozdittassék. Gondolni sem tudok rá, hogy a magyar — oly sokban nagy és dicső — nemzet épen ez ügyben maradhatna hátra.

„A népnevelés mindenekelőtt!“ Ez legyen jelszavunk.

Ennek pedig leginkább az által tehetünk eleget, ha a főnemlített tanító-fizetések rendezésén kívül arra is kellő gondot fordítunk, miszerént a tanító jövőjét méltólag biztosítjuk. Adjuk a törvény által ránk szabott két százalékát fizetésünknek — vagy többet — általános nyugdíjalapra, növeljük ez alapot még más uton és módon: s válogatva az egyéneket is elegendő lesz a tanító, még pedig oly tanító, minőt a törvény szerént épen kívánunk.

Vannak különben olyanok is, kik e tekintetben egészen eltérő véleményben vannak. Azt tartják, jobb, ha nyugdíj helyett a tanító fizetését annyira emeljük, hogy abból évről-évre félre tehessen oly összeget, mely valaha (bizonyos szolgálati idő után) nyugdíj gyaránt szolgáljon.

E nézetet — bármily kecsesítő legyen az — semmi szín alatt pártolnom nem lehet. — Kivihetlennék tartom, hogy valamely község arra álljon, miszerént tanítójának oly nagy fizetést adjon, melyből még félre is tehessen valamit; mikor annyit is nehezen adnak, hogy abból — állásához képest — tisztességesen élélhetne. Más tekintetben meg kívánatosnak sem tartom azt. — Emberek vagyunk, s mint olyanok minden hibától vagy jobban: gyengeségtől — sem vagyunk mentek. De nemcsak emberi gyengeségek, hanem előre nem látható családi körülmények is idézhetnek elő oly mindenféle kiadásokat, melyek nélkül az ember el lehetne, de melyek mellett félre-tevésről szó sem lehetne; ily esetben aztán mégis csak nyomor várna egyik-másik társunkra.

Törekvésünk az, hogy jövőnket lehetőleg

biztosítsuk, nem pedig, hogy szomorú állapotunkat más ruhába öltöztessük.

A G o t h a hercegség számára 1863-ban megjelent isk. törvény 48. §. a véglegesen ki-nevezett tanítók különös jogairól szólván, a következőket határozza meg: a) igényt tarthat a tanító nyugdíjra (10 és kevesebb szolgálati év után fizetésének 40 % -ra, minden további, hacsak kezdett szolgálati év után is 1½ % -kal többre); továbbá, hogy (évenkénti 4 százaléknyi befizetés után) özvegye és árvái fizetésének ¼ részét huzzza addig, míg a legfiatalabl gyermek a 21 ik életévet betölti. — Azon kívül vannak még jótékonyági intézetek (egyletek), melyek szintén segélyt nyújtanak a hátramaradtak számára.

C o b u r g hercegségben a tanítók épen azon szabályok szerént nyugdíjaztatnak, mint az állami hivatalnokok. Hogy a tanító halála után özvegye és árvái nyugdíjban részesüljenek, évenként fizetésének 1 % -át fizeti. (Schmid: Encyclopädie der Pädagogik. VII. köt.)

Lássuk, mit mond a „Délmagyarországi tanítóegylet“ a magyarországi tanítók nyugdíjaztatására vonatkozólag

Kimondatni kívánja törvény által, hogy a tanító 30 szolgálati év után (egész fizetéssel) nyugdíjra igényt tarthasson. Továbbá:

A 30 szorgalmi évet 6 egyenlő részre osztva, kívánja, hogy nyugdíjképesség az első 5 év befejeztével az egész fizetés hatod részével kezdődjék; — „ezután pedig az öt éves időközök szerént a nyugdíj is hatodonként növekedjék.“ — De hát ha p 7 — stb. szolgálati év után munkaképtelenné válik a tanító, akkor is csak egy hatodával kell, hogy megelégedjék?

Igy előfordulhatna azon eset, hogy valaki p. 9 év után is csak fizetésének hatod részét kapná nyugdíjul, mint az, ki 5 évig szolgált. Cél-szerűnek tartom*), hogy a tanító minden további, hacsak kezdett év után is, fizetésének bizonyos, meghatározandó százalékát húzza.

Legyen péld. a tanítónak fizetése 600 fr. o. é., ez 6 észre osztva, 100 frt ad. Az első részletet 5 év után húzza; a második stb. részlet (t. i. a 100 fr.) ismét 5 részre volna osztandó úgy, hogy az 5 év utáni minden kezdett évre is 20-20 frttal többet kapjon; lenne tehát 6 évre: 120, 7 évre: 140 — stb. fr. Ily rendben menjen ez tovább, míg a 30 évet el nem érte; mihez tanítónál — mind a mellett, hogy csekélynek tetszik ez idő — sok szerencse kívántatik.

A „Szózat“ hátralevő pontjait, melyek a tanítók özvegyei és árváiról gondoskodást —, továbbá a nyugdíjalap megszerzését írják körül, minden észrevétel nélkül elfogadom.

Virányi.

*) Mi meg igazságosnak is tartjuk. — Szerk.

Zárvizsgálat egy schweitzzi elemi minta tanodában.

(Folytatás.)

Ezután Tschudi ur a VI. VII. osztálynak pensum-ul a schweiczi elemi tanodák számára előírt H. Zähringer-féle számolási példátárból, mely a legnagyobb szabotossággal minden osztály számára a tanév alatt — hacsak lehetséges — földolgozandó anyagot kijelöli, kidolgozandó példákat osztogatott.

VII. oszt. Számítsátok ki 0,5; 0,25; 0,597 ft stb. hány grammot (nehezék) tesz?

Jelen példákat, valamint következőket a foglalkozó tanulók palatábláikon dolgozzák ki.

VI. oszt. Mennyi kamatot hoz 8645 $\frac{1}{5}$ franc 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$, 2 $\frac{1}{2}$ év alatt?

Ezen osztály nem minden tanulója kapta épen e példát, de hasonnemüt.

V. oszt. 1 rőf kelme 3 fr. 95 ctsbe kerül, mennyibe 38 $\frac{1}{2}$ rőf?

IV. oszt. Egy fűszeres a cukor mázsáját 51 fr. 75 cts-en veszi, eladja f.-ját 50 cts-ért. Mennyi a veszteség minden f.-nál?

Az alosztálylyal (I. II. III.), mely combinálya maradott, a tanító szóbeli gyakorlatokat vön elő

Az első osztály példái az 1—20 számtérben forogván, hozzáadás s leszámolásnál egyébből nem állanak p. o. adj a 8 hoz 2-öt? a 7-hez 5-öt; végy el a 20-ból 6-ot, a 13-ból 9-et; vagy a 8, 14, 19 szám, mely két más szám közt áll? stb.

Pensum: $2 \times 4 + 3 = ?$ $3 \times 3 - 6 = ?$ stb. A kidolgozandó példák a falitáblára irattak. Dolgozzatok!

II. oszt. számolási példák az 1—100 számtérből nevezett s nem-megnevezett számokkal. A gyermekek a divóbb mérték-nemeket stb. már ismerik.

Pensum mint fön, de 100-ig; azontul nem. A tanulók kötelezvék ily faju példákat táblájukon a legnagyobb rendben megoldani p.

$$54 + 18?; 50 + 10 = 60$$

$$4 + 8 = 12$$

72

$$\text{vagy: } 85 \text{ akó} - 36?$$

$$\text{megfejtés: } 85 - 30 = 55 - 5 = 50 - 1 = 49 \text{ stb.}$$

A III. oszt. ilyféle példákat kapott, melyek szóval így oldatának meg:

Hány 1 frcos darabból áll 325 két frcos darab?

$$2 \times 300 = 600$$

$$2 \times 20 = 40$$

$$2 \times 5 = 10$$

650 stb.

Pensum-ul ilyféle példák:

58 hét s 3 nap hány nap?

$$1 \text{ hét} = 7 \text{ nap}$$

$$50 \text{ „} \times 7 = 350 \text{ „}$$

$$8 \text{ „} \times 7 = 56 \text{ „}$$

$$406 + 3 = 409 \text{ nap.}$$

Vagy: mennyi 844 frc. 86 cts $\frac{1}{4}$ de? mennyi 513 m. 70 f. $\frac{1}{10}$ -de? stb. A megfejtés jelzett módokon — tényezőkre felbontás által történt.

IV. oszt. szóbelileg. Melyek a schweiczi pénznemek? 5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ frankos darabok ezüstből¹⁾; a 20, 10, 5, centimesek billon-ból²⁾ s a réz 2, 1 centimes-ek. Kérdések a hossz-s sikkérték-ből. A gabnamértékeknel: 1 malter hány sester? 10. Egy sesterben van? 10 imi. 1 imi=4 fierling, 1 f.=16 mäselleinnal. Hát a hig te-teknél mily mértékeink vannak? 1 saum=100 pinttel v.=4 akóval, 1 pint=4 schoppen-nel. A suly-féléket mondd el te, az időbeosztását te stb. — Ezután a tanító az osztály minden tanulójának (9) gyorsan és értelmesen e példákat adá: mennyi 700 fr. évi kamatja a 3 $\frac{0}{0}$, mennyi 1860 fcs-é a 4 $\frac{0}{0}$, mennyi 10,500 fcs-é máj. 1-jétől, okt. 17-kéig a 3 $\frac{0}{0}$ stb. Miután a kilencedikkel a példaadást bevégeze, rögtön az elsőnél kezdé meg a kikérdezést. Mondd el példádát! Mikép dolgozád ki? Tovább a második! a harmadik... stb. Kihallgatván valamennyit, a pensum kidolgozását folytatni rendelé!

V. VI. oszt. Mikép nevezzük e pálcának (mutatja) felét? $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{8}$ -adát? stb. Tehát $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$ stb. hányadrészei e pálcának stb. Változtasd ezen egész számot 7, áltörtté= $\frac{1}{2}$. Miért s hogyan így? Melyek e számnak 12 alap-tényezői (Primarfactoren)? $12 = 2 \times 2 \times 3 = 12$ stb. — Bövítsd e törtet $\frac{2}{3} = \frac{4}{6} = \frac{6}{9}$ stb. Kisebítsd $\frac{6}{12}$ -edet= $\frac{4}{6} = \frac{2}{3}$ stb. A legkisebb közös többes kikeresésének elmélete s azután példák. Még a pensumhoz hasonló néhány példa a falitáblán is kidolgoztatván, a tanító által a pensum folytatására utaltattak.

A VII. oszt. a törtek elméletéről szólván, következő az isk. táblán kidolgozandó példákat fejték meg: Változtasd át e törtet $\frac{3}{4}$, tizedes törtre. A tanulók közül egy a táblánál működik, míg a többi 3 a dolgozót szemmel kíséré, majd föl-váltá.

Ezek után a tanulóok vezettetve tanítójuk-tól s kísértetve a jelenlevő vendégek által a seminarium udvarába távoznak, hol torn gyakorlatok vétetének elő, melyek mintegy 15 percig tartván szabad gyakorlatoknál egyébből nem állanak. E kis üdülés után mindnyájan ismét visszatérének a tanterembe a vizsgálatot folytatóndók.

(Folytatás köv.)

B. R.

¹⁾ Aranypénze Schweicznak nincsen, a hiányt francia, olasz, belga s görög 5, 10 s 20 frankos darabok pótolják. B. R.

²⁾ A billon fémvegyülék csakóly ezüst, több réz, álny s horganyból állván. B. R.

A kiengesztelődés.

Kellner után ford. Fuchs János.

(Folytatás)

Mikor a lelkesülés első heve lecsillapodott, a bíró nem mulasztá el, a kocsmában a tervezett építés ellen működni. Ő e közben oly eszélyesen viselte magát, hogy a ki a körülményeket jól nem tudta vagy meg nem ítélhette, erősen hitte, hogy az ügy a bírónak is szívében fekszik; azonban mindig igyekezett néhány de, vagy hanem által kételyeket támasztani. Így a többi között nem egyszer mondá, hogy a wildenheimeri községnek az egész környékben az volt legnagyobb dicsősége, hogy adósságoktól ment volt; de ezen dicsőségnek nem sokára vége lesz. Ehhez még mindig igyekezett holmi nyugtalanító nézeteket kapcsolni, hogy tudniillik a kezdetet ugyan láthatjuk, de kimenetét, végét nem tudhatjuk; hogy az adósságok olyanok mint a rákfene, évről évre tovább harapóznak s végre a község egész erejét fölemésztik. Sokszor a tanító fiatal korára is utalt s mondá, hogy okosabb lesz az építéssel még néhány évig várakozni, míg majd a község a tanítót jobban megismeri. E közben oly kevésé gondolta meg, mint a többiek, hogy a célszerűen épült s fölszerelt iskola leginkább a falubeli növendékeknek volna előnyére. És nem sok idő telt bele, hogy csaknem mindnyájan a bíró részén voltak és az építés ellen nyilatkoztak.

Fölösleges volna itt a bíró eselszövényeit egyes részleteikben vázolni; elég megemlítenünk, hogy az építés csakugyan abban maradt, és Lindau-nak, úgy mint a lelkésznek, az egész tervről hallgatnia kellett, ha nem akarta ugyszólván a község valamennyi lakosainak ellenszenvét maga ellen fölkelteni. Ez alkalommal meggyőződhetett, mily ingatag a tömeg véleményeiben és mennyire függ az egyesektől; valamint arról is, hogy mily kevésé lehet a nép rokonszenvére számítani, ha áldozatokat kívánunk tőle, a nélkül, hogy kilátás volna nem sokára anyagi kárpótlást nyújtani.*)

Lindau ily körülmények között és nem épen keserü érzelmek nélkül átélte a tavaszt s a nyarat. Az oktatást nyáron át, mint falun közönségesen, csak többszörös megszakítással lehetett folytatni; s e közben elég ideje volt vágyainak s óhajításainak élni, de másrészt a fiatal szívek elidegenedtek tőle, mert, különösen a nagyobb tanulók, a mezőn, nehéz munkák között voltak kénytelenek idejük legnagyobb részét tölteni, és ha iskolába jöttek, láthatólag ki voltak merülve. Csak a kisebb gyermekek, kik között a bíró leánya is volt, — maradtak hivek

*) Épen ezért szükséges oda nevelni a népet hogy önlában is tudjon járni. — Szerk.

hozzá, az utóbbi különösen azért is, mert gyengélkedő egészsége nem engedé, hogy a mező i terhes munkákban részt vegyen. Lindau ezen időben a nagyobbaknak és így Teréznek is, hasznos ifjúsági iratokat kölcsönzött; és öröme telt benne, hogy ez által nemcsak a gyermekeket magához édesgeté, hanem magasabb s nemesb élvezetnek is megnyeré. A maga személyét illetőleg Lindau nem csekély szabad idejét önmagának tudományos kiképeztetésére fordítá, miben a lelkes plébános is segíté őt az által, hogy könyves szekrényeit szívesen megnyitá neki. Nevezetesen a növénytanban igyekezett magát kiképezni, s a fűvészet volt azon foglalkozás, mely őt testileg s szellemileg fölüdité. Ha a földeken s az erdőkben járva, mindenütt foglalkozást talált s ismereteit gyarapítá, nem egyszer áldá derék tanítóját, ki lelkébe ezen tárgy iránt szeretetet öntött, s abban a tökély azon pontjára emelé őt, melyen önmagát is tökélyesítheté. Még a bíró gunyolódása sem zavará őt, ki a kocsmában azt beszélté, hogy Lindau majd legközelebb talán gyógyszerért szándékozik föllállítani, vagy orvos akar lenni. Különben a nyár mit sem változtatott Lindau helyzetében a bíró iránt. A bíró a tanítót az iskola építése elleni eselszövényei után még inkább kerülte; és Lindau, ki legalább az illemt főn igyekezett tartani, nem egyszer tapasztalta, hogy a bíró barátságos üdvözetét nem is viszonozta. Így elmúlt a nyár s őszszel az iskola megtelt.

Lindau örült, midőn az iskolában ismét egybegyűlve látta tanítványait s midőn a fiúk s leánykák naptól barna képébe s szemébe tekinthetett. Sokkal elevenebbnek s ébrebbnek érezte magát, mint egyébkor. És csakugyan, ha a jó egészséget s az életnek azon teljét látjuk, mely anyai gyermek arcán és szemében mutatkozik, általában fölüditve érezhetjük magunkat, kivált, ha ezen benyomást még azon gondolat is erősíti, hogy ezen gyermekek mindnyájan tőle várják azon jókat, s benne öszpontosulva gondolják mind azon tökélyeket s erényeket, melyekről csak sejtelemmel bírnak. Egy jó tanító mindenek előtt oly szellemmel bírjon, mely a költészettől és az életnek magasb szempontból való fölfogásától nem idegen, s mely mély valóságától át van hatva, mivel az ifjúság, melylyel a tanítónak hivatása szerént foglalkoznia kell, maga az életnek szüntelenül megújult költészete. Hol a hön dobogó gyermeki szívek csak a kopár valóval találkoznak, ott, minthogy a próza nem adhat a hivatásnak magasb fényt, a gyermeki kedély elzárkózik, és a tanító hivatásában csak napszámoskodik, hogy kenyerét keresse. Lindau a mező virágainak is tudott örülni: mint maradhatott volna eleven gyermekek iránt egykedvű? Ő lélekben megalázta magát, és Istentől kért erőt s fölvilágosítást fontos hivatásának teljesítéséhez.

Hanem fájdalmasan hatott Lindau lelkébe azon körülmény, hogy Terézt, a bíró leányát nem láthatá a többiek között; és azon reménye, hogy majd nem sokára ismét előbbi helyén leend, hétről-hétre nem akart megvalósulni. És pedig annál inkább fájalta, mivel nemcsak szorgalma s előmenetele, hanem különös szeretetének is örvendhetett a jó tanító, miben atyjának ellenszenveért mintegy kárpótlást talált. Szívesen meglátogatta volna a jó lánykát, hogy mintléte iránt személyesen meggyőződjk; hanem ha atyjára s a történetekre gondolt, méltán attól tarthatott, miszerént barátságosan fogadtatásban fog részesülni, s azért lelkének vágyát elfojtotta. Időről-időre lánykát küldött oda, hogy a beteget meglátogatván, őt hogylétéről tudósítsák; de azok tudósításai mindig szomorítók valának, és Lindau nem sokára szomoru szívvel értesült, hogy a szomszéd városból orvos szokta a szenvedőt látogatni. A mint a plébános Teréz betegségéről értesült, egy vasárnapon ő is meglátogató s ettől a tanító biztos de annál szomorúbb tudomást nyert. A lánykát az orvos nyilatkozata szerént, kit a lelkész épen a betegnél talált, nem lehetett már megmenteni. Lassu láz támadá meg a gyenge testet, s dacolt minden emberi segítséggel. A lelkész szomoru szívvel beszélte el mindezt a tanítónak, ki fájdalomtól elszorult keblén néhány könnyesepp hullatása által tágitott.

(Vége köv.)

A gyermekert,

nevelési intézet 3-6 éves gyermekek számára.

Ily címen jelent meg egy közlemény a „Pressburger Ztg.“ 123. (máj. 31-ki) számában, J. L. aláírással; mely, noha különösen csak a pozsonyiak figyelmébe van ajánlva, talán érdeket fog, már csak a tárgy ujságánál fogva is*), az ország több részén gerjeszteni. Szabadságot veszek tehát magamnak azt németből lefordítani s fölírni rá a t. tanítók figyelmét.

Im, itt következik:

„Mit kell most tennem?“ kérdi az életvidor és természetes-kedvü 4-5 éves gyermek atyjától és anyjától; s a szülők, részint dolgaik által akadályozva a gyermekről való gondoskodásban, részint hozzá illő mulatságra gondolva, röviden mondják: „Játszszál.“ „De hát mit?“ a további kérdés; melyet e szokásos felelet követ: „Van játékszered elég.“ S csak most ballag az illykép röviden kielégített gyermek játékládájához. Kedvetlenül egy s közönynyel veszi

*) Csak mint „gyermekert“ ujság; „ovoda, óvó-intézet“ nálunk régiebb mint akárhol. Egyéb ránt „gyermekert“ nemcsak új, de jó elnevezés is, ép oly jó mint a szintén új „alapnevelde.“ Azonban még jobb volna a nevelőkert, mely szó kertre is, nevelésre is figyelmeztetne; mik nélkül hasonló intézetek el nem lehetnek. — Szerk.

elő a már megunt tárgyakat, s rövid használat után a sarokba dobja őket. Ujra szülőihez lép s „Anyám szabad az udvarra mennem?“ szól hizelegve. Ellent fogsz mondani, anya, unatkozó kedvenced e kedvtelésének? Ámde — — — az udvar az utcától csak egy lépés, — a gyermek felügyelet nélkül erkölcsi elfajulásnak s testi veszélyeknek van kitéve. S miért mindez? mert a még iskoláztatásra alkalmatlan, de üde kedélyü gyermek nem mehet gyermekertbe.

„Nem tudok gyermekemmel mit csinálni!“ sóhajt egy anya. „Tónim már 5 éves, s nem tudom, mivel foglalatostkodtassam. Játszani mindig nem akar s így gyakran unatkozik. Ha már most is minden pillanatban mást tesz: akaratos-sá lesz s kinozza 2-3 nővéreceskáját! Csak iskolába küldhetném! Ha lány volna, kötetést adnék kezébe; de egy 5 éves gyermeket bajos foglalatostkodtatni. Mint vágyódom azon idő után, midőn bizonyos órákat az iskolában kell tölteni, hogy ő foglalkozást találjon s én nyugton lehessek!“

Igaz, a fucska kötni nem tanulhat s az 5 éves gyermek még iskolába sem mehet: de küldd, kedves anya, őt a gyermekertbe és segits magadon!

Sok anyát hallok szólani: „Mily szívesen küldeném őt; de, fájdalom! még nincsenek gyermekerteink!“ Kedves anyák! mondják önk ezt hangosan, hogy az egész város meghallja, hogy önk férjei, gyermekeik atyjai, s a város atyái hallják: s úgy városunk (Pozsony) nem egy, de több gyermekerttel is bírand.

Három szükséges gyermekert alapítására: a szükségesség belátása, az alapítás erős akarata s az egyesülés azokkal, kik az alapítás iránt érdeklődnek.

E három tényezőből: szükségesség akarat, és egyesülés — következik a — pénz szükségessége. Egyébiránt e 3 tényező mily gyorsan létesülhet, bizonyítja a nyilv gyermekertek megnyitása Bécsben, Neubau (uj épület) kerületben s Lerchenfelden (Pacsirtamező) utcában, melyek keletkeztéről legyen szabad egy kissé szólanom.

1869. pünkösdjén tartatott Berlinben az egyetemes német tanító-gyűlés, melyre Bécs városa is küldött négy népnevelőt, közük között a zöns-iskolai tanító: Ernst urat. Az ősz folytán ezt saját kerülete demokrata-köre fölkererte berlini utazásai s gyűjtött tapasztalataiból közlésre. Ernst ur erre készen volt s több előadást tartott a gyermekertekről, mely intézetek Bécs város legnagyobb részében ismeretlenek voltak. Ezt ő oly tárgyismerettel s melegséggel tudta tenni, hogy ez intézet számára mindenkinek szívét megnyeré. S midőn előadásai végeztével nyilvános gyermekert alapítására indítványt tett, az egész gyűlés egyhangu lelkesedéssel fogadá azt el s azonnal jelentékeny összeglön alájegyezve.

Bizottság, melynek lelke Ernst ur volt, elintézte az alapítás nehézségeit. Födolog volt, alkalmas gyermekkertésznőre tenni szert. Találtak is évi 150 fr. fizetés mellett Berlinből egy művelt kisasszonyt, ki előbb Magyarországnak uraságnál volt társalkodónő; s midőn ez nem volt többé kedvére, mint segédtanítónő Bécsben működött. A város egy iskola melletti, nem használt, földszinti tágas helyiséget adott az intézet rendelkezésére s így nyilhatott meg ez, célirányosan bebutorozva s a legszükségesebb tan- és játékszerekkel ellátva, ez-évi (1870) január közepén. Midőn író husvét hetében (tehát 3 hóval a megnyitás után) nevezett gyermekkertet meglátogatta s egy ideig a kicsinyek körében mulatott, a növendékek száma már körülbelül 100-ra szaporodott Lankadatlan érdeklődéssel hallgattam a kicsinyek feleletét s énekét, tapasztaltam jó

kedvöket s találónak tartám a „nén i“ (Tante) elnevezést (mint a hogy a kicsinyek a gyermekkertésznőt cinezték). A nevezett kisasszonyon kívül az intézetben még két hölgy működik, kik gyermekkertésznők fognak lenni s most szereznek gyakorlatot; kívülök még egy asszony van alkalmazva, ki a tisztaságról gondoskodik, s a gyermekeknek, netán szükség esetében, segélyül lenni tartozik.

Az intézet önkéntes adakozásokból, főleg iskolapénzből áll fen, melyből minden gyermekre havonként 1 fr. jut. S így alapította meg egy, a népnevelésért lelkesült tanító kezdeményezése s egy társulat közreműködése ezen, az ifjúság javára s a szülők megnyugtatóására célzó intézetet, mely bizonyára szélesben el fog terjedni s melynek mi a legjobb sikert kívánjuk.

Márki Sándor.

Nefelejts, Czagányi Zsigmond sírjára.*)

Te, a ki pályád-
Oly híven szeretéd,
S a k t úgy szerettek
Az apró csemeték,
Ha körödbe gyűltek
S hallgatának téged, —
Miért hagyád itt most
E kedves kis népet?
Miért költözél el
A hideg föld alá?
Hiszen lelked még a
Munkát meg nem uná!
A kertben muokálni
Most kezdél igazán,
S szép sikert mutatál
Már önmunkád után.

Puszták vad virágít
Örömmel ápolád:
Mért nem érhetéd meg
Ezeknek nagy korát!
Az időt, midőn majd
Nő és férjek levén,
Meglátogatnának
Kis lakod küszöbén!
S az új nemzedéket
Vezetvén te eléd,
Hogy neveld és oktasd,
Mint ezt velök tevéd!
Mért nem érhetéd meg
S el miért költözél
Oly korán azoktól,
Kiket úgy szerettél?!

S a kik úgy szerettek,
Mert barátjok valál,
Mért kell hogy sirjanak
Most ravatalodnál!?

Offenmüller Kálmán.

Jegyzőkönyv az Alf. tan.-egylet f. é. ápr. 23-án tartott központi választmányi üléséből.

1. Elnök Szendrői János az ülést megnyitván, rövid de szívélyes szavakkal üdvözölte a szép számmal egybegyűlt tagokat. Ezután érté- sére adja a választmánynak, hogy több egy- leti tag, nevezetesen: Sas István, Fekete László, Török János, Varga János, Borsi Géza,

*) „Nefelejts“ és „Könycsépp“ (l. ezt Népn. I. 21. sz.) — virág és harmat — oly szépen összeillenek, hogy egyik a másik nélkül költői lelkü ügypársunk ravatalát nem teljesen jellegzőleg díszitené. — Szerk.

Asztalos Sándor h. m. vásárhelyi, Rusztek Endre és Tóth József szőregi tanítók, kik miután a mult választmányi ülés határozata folytán a pénztárnok által irásbelileg felszólítottak hát- ralévő tagsági díjaik lefizetésére, levél által tu- datják a választmánynyal, hogy ők miután nem sajátkezüleg irták magukat alá, sőt az Alf. tan- egylet megalakulásakor is csak mint vendégek vettek részt, ennél fogva nemcsak kéri mago- kat a tagsági díj alól felmentetni, sőt nem is tartják magokat az Alf. tan.-egylet tagjainak.

A felolvasottak nyilatkozata szomoruan tudomásul vétetik, és egyuttal kimondatik, mi-

kép az Alf. tan. egyesület tagjaiul nem tekintendők. *)

3 A múlt választmányi ülésre beérkezett Horváth József műve a választmány által Iványi Andornak bírálat végett kiadtván, utóbbi e megbízatásának eleget téve, véleményes jelentését a művel együtt a jelen ülésre beküldötte.

A véleményes jelentés másolatban a művel együtt szerzőnek visszaküldetni elrendeltetik.

4. Marosi Mór egyesületi pénztárnok szóval jelenti, hogy azon egyesületi tagok közül, kik a múlt választmányi ülés határozata folytán hátralevő tagsági díjaik lefizetésére felszólítottak, többen e felszólításnak eleget téve, tagsági díjaikat lefizették. — Ezután bemutatja a választmányának az egyesület ujonnan készült pecsétjét, mely a napokban érkezett le Pestről.

5. Elnök Szendrői János bemutatja Samu József zentai, Iványi Andor ó-kanizsai, Vass Mátyás szegvári és Horváth József szentesi néptanítók számára elkészült diésérő okmányokat.

Elküldésökkel az elnök bizatik meg.

6. Elnök jelenti: Bátorfi Lajos nyomdász, Bója Gergely könyvkereskedő képviseletét kiadni szándékozván, felhívást küldött hozzá aláírás végett.

A választmány tudomásul veszi; és miután a választmányi tagok mindnyájan aláírták magokat, egy példányban az Alf. tan.-egyesület számára is megrendeltetni határozták.

7. Végül elnök jelenti, mikép Zárai Ödön Magyar nyelvtana Nagy János, Kövessy Gyula és Schulhof Lajos választmányi tagoknak bírálat végett kiadtván, kéri véleményes jelentéseiket a nevezett műről beadatni.

Miután Zárai Ödön Magyar nyelvtanát — miként az hozzá csatolt leveléből kitűnik — az Alf. tan.-egyesülethez csak pártolás végett küldötte be, ennél fogva a megbírálására kiküldött bizottmány nem érzi magát jogosultnak arra, hogy a nevezett műről véleményes jelentést adjon; pártolni pedig csakis oly művet lehet, melynek szerkesztéséről és az iskolában sikerrel használhatóságáról meggyőződve van; tehát kéri magokat a bizottmány tagjai a bírálat alól fölmenteni, és egyuttal indítványozzák, mikép a mű a szerzőnek jegyzőkönyvi kivonat mellett küldessék vissza oly előterjesztéssel, hogy az egyesület pártolni csak azon esetben képes, ha meghatalmazza, miszerént fölötte véleményes bírálatot hozhasson.

Több tárgy nem lévén, az elnök rövid zárbeszéde után a gyűlés szétoszlott. — Jegyzette *Kövessy Gyula* II-od jegyző.

*) Főntisztelt urak bizonyosan más egyesületbe léptek. Valjon melyikbe? — mert mai nap egyesület nélkül nincsen élet; s ha van élet, az csak — tengő élet. — Szerk.

Vegyes közlemények.

— A bécsi általános német tani gyűlésről írják a lapok: „A magyarok ki kapják a magokét, azaz: szidják őket; mihez az erdélyi szászok és a határvidékiek ugyancsak kontráznak. Mintegy 4000 vendég van, kiknek ellátásáról nem gondoskodtak eléggé. A rendkívüli vendégeket (értsd: magyarokat) hidegen fogadták“ (Hon, este; jun. 8.) — „Az elszállásolási bizottság csak 3 napra gondoskodott szállásról. Az előbb érkezettek tehát alig találtak helyet, hol drága pénzért fejüket rövid éji nyugalomra lehajthatták. Számos bánági tanító jun 7 én esti 8 órakor érkezvén Bécsbe, kettő közülök nagy szerencsére egy lipótvárosi igen alárendelt vendéglő egyik kis zugában talált menhelyet. Éjjel 10 órakor nagy zaj által verettek föl nyugalmokból. 500 porosz és szász tanító érkezett meg s a bánágiak tőszomszédságában, csak egy deszkafal által választva el, foglaltak szállást. „Osztrákok önök?“ vala első kérdésök. „Nem, felelének; mi magyarok vagyunk.“ A porosz iskolamesterek megértették s rövid szavakkal bebizonyították, hogy politikai helyzetünket nagyon jól ismerik. — A bejelentett tanítók száma: 5000. Magyarország szép számmal van képviselve; mi meghazudtolja azt, mit az osztrák centralista párt közművelődési állapotainkról a külföld előtt folytonosan kürtöl. — 17 thesis érkezett be.“ (Pesti napló, jun 9.) — „A Schubertbund megnyitá az első főgyűlést a 132. zsoltár „Isten az én bizalmam“ nagy-szerű karénekes imával. Felder polgármester üdvözlö a gyűlést Bécs nevében. Dr Czedik, miniszteri osztálytanácsos nyilvánítja: hogy a kormány éber figyelemmel követendő a 19. németországi tanító-gyűlés tárgyalásait s nagy becslet fog határozatainak tulajdonítani. (P. N., jun. 10., este)

— Múlt számunkhoz mellékelve kapták t. előfizetőink Aigner L. „Magyar könyvészetének“ ez-évi 1. 2. számait. Itt megemlítendők: Bánhegyi és Emericzy: Népisk. tankönyv; Bárány: Magyarország története elbeszélésekben; Környei: Polg. jogok s kötelességek; Krób: Új testam. magyarázata; Magyarok története (Debreen); Révész: Prot. iskolák autonómiaja; Rövid természetrajz (Debrecen); Törvény és miniszteri rendeletek a népisk. okt. tárgyában; Magyar hírlapok és folyóiratok 1870-ben (nagy szorgalmat tanusító összeállítás Szennyei J.-tól)

Távirtda. Nyugták, köszönettel. 2 fr. jan.—jun.: Brunner E., Kubányi J., Kubáyi K., Vajszada K.; 1 fr. apr.—jun.: Pataki F.

A január-juniusi s illetoleg korábbi lapdíjak szives beküldése-ért, a mennyiben ez még nem történt volna, — esedezőnk. Különben baj lesz.